

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Sacrosancti Et Oecvmenici Concilii Tridentini, Pavlo III.
Ivlio III. Et Pio IV. Pont. Max. celebrati, Canones Et
Decreta**

Tridentinum <1545-1563, Trient>

Coloniae, 1615

Leo Decimvs In Concilio Lateranensi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42415

LEO DECIMVS IN
CONCILIO LATERA-
NENSI.

Sessio X.

NOs, ne id quod ad Dei gloriam, & fidei augmentum, ac bonarum artium propagationem salubriter est inuentū, in contrarium cōuertatur, ac Christi fidelium saluti detrimentum pariat, super librorum impressione curam nostram habendam fore duximus, ne de cetero cum bonis seminibus spinæ coalescant, vel medicinis venena intermisceantur. Volentes igitur de opportuno super his remedio providere, hoc sacro approbante Concilio, vt negotium impressionis librorum huiusmodi eo prosperetur felicius, quo deinceps indago sollertior diligentius & cautius adhibeatur: statuimus & ordinam⁹, quod de cetero perpetuis futuris temporibus, nullius librum aliquem, seu aliam quamcumque scripturam, tam in Vrbe nostra, quam alijs quibusuis ciuitatibus & dioccesibus imprimere seu imprimi facere præsumat, nisi prius in Vrbe per Vicarium nostrum, & sacri Palatii Magistrum: in alijs vero ciuitatibus & dioccesibus per Episcopum, vel alium habentem peritiam sciētiz, libri seu scripturæ huiusmodi imprimendæ, ab eodem Episcopo ad id deputandum, ac inquisitorem hæreticæ prauitatis ciuitatis, siue diocesis, in quibus librorum

impref-

impresio huiusmodi fieret, diligenter examinentur, & per eorum manu propria subscriptionem sub excommunicationis sententia, gratis & sine dilatione imponendam, approbentur. Qui autem secus presumpserit, ultra librorum impressorum amissionem, & illorum publicam combustionem, ac centum ducatorum fabricæ Principis Apostolorum de Vrbe sine spe remissionis solutionem, ac anni cōtinui exercitij impresionis suspensionem, excommunicationis sententia innodatus existat: ac demum ingrauescente contumacia, taliter per Episcopum suum, vel Vicarium nostrum respectiue per omnia iuris remedia castigetur; quod alij eius exemplo similia minime attentare.

SIXTI QVARTI CONSTITUTIO prior, de festo Conceptionis immaculatæ Virginis, ex l. 3. extrauagantium communium tit. de Reliquijs, & ueneratione Sanctorum.

Cum præexcelsa meritorum insignis, quibus regina cœlorum virgo Dei genitrix gloriosa sedibus prælati æthereis, sideribus quasi stella matutina perutilis deuotæ cōsiderationis indagine perscrutamur, & infra pectoris arcana reuoluim⁹, quæ ipsa, utpote uia misericordiæ, mater gratiæ, & pietatis amica, humani generis consolatrix, p salute

fide

fidelium, qui delictorum onere grauantur,
 sedula oratrix, & priuigil ad regem, quem
 genuit, intercedit, dignū, quin potius debi-
 tum reputamus; vniuersos Christi fideles, vt
 omnipotenti Deo (cuius prouidentia eiusdē
 Virginis humilitatem ab eterno respiciens,
 pro concilianda suo auctori humana natu-
 ra, lapsu, primi hominis æternæ morti ob-
 noxia, eam sui vnigeniti habitaculū sancti
 Spiritus preparatione constituit, ex qua car-
 nem nostræ mortalitatis pro redemptione
 populi assumeret, & immaculata Virgo
 nihilominus post partū remaneret) de ipsius
 immaculatæ virginis mira cōceptione gra-
 tias & laudes referāt, & instituta propterea
 in Ecclesia Dei, Missas & alia diuina officia
 dicant, & illis intersint, indulgentijs & pec-
 catorū remissionib⁹ inuitare, vt exinde fiat
 eiusdē Virginis meritis & intercessione di-
 uinæ gratiæ aptiores. Hac igitur considera-
 tione inducti, eiusdem omnipotētis Dei, ac
 beatorum Petri & Pauli, Apostolorum eius,
 auctoritate confisi, auctoritate Apostolica
 hac in perpetuum valitura cōstitutione sta-
 tuimus & ordinamus, q̄ omnes & singuli
 Christi fideles vtriusque sexus, qui Missam
 & officium Cōceptionis eiusdem Virginis
 gloriosæ, iuxta piam, deuorā & laudabilem
 ordinationem dilecti filij Magistri Leonar-
 di Nogarolis clerici Veronensis, notarij
 nostri, & quæ desuper à nobis emanauit Mis-
 sæ & officij huiusmodi institutionē, in die
 festiuitatis Conceptionis eiusdem Virginis
 Mariæ, & per octauas eius deuotē celebra-
 uerint & dixerint, aut illis Horis canonicis

rint: quoties id fecerint, eadem prorsus indulgentiam & peccatorum remissionem consequantur, quam iuxta felicitis recordationis Urbani 4. in Concilio Viennensi approbata, ac Martini 5. & aliorum Romanorum Pontificum predecessorum nostrorum constitutiones consequuntur illi, qui Missam & horas Canonicas in festo Corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi a primis vespers, & per illius octavas, iuxta Romanæ Ecclesiæ constitutionem celebrant, dicunt, aut Missæ officio & horis huiusmodi intersunt, presentibus perpetuis temporibus valituris. Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1476. III. Ka. Martij, Pontificatus nostri anno 6.

Constitutio altera.

Graue nimis gerimus & molestum, cum sinistra nobis de quibusdam Ecclesiasticis personis referuntur. Sed in eorum, qui ad euangelizandum verbum Dei sunt deputati, excessibus predicando commissis eo grauius prouocamur, quo illi periculosius remanent incorrecti: cum facile deleri nequeant, qui multorum cordibus sic publice predicando diffusius & damnabilius imprimuntur errores. Sanè cum sancta Romana Ecclesia de intemeratæ semperque virginis Mariæ Conceptione publice festum sollemniter celebret, & speciale ac proprium super hoc officium ordinauerit: nonnulli, ut accepimus, diuersorum ordinum predicatorum, in suis sermonibus ad populum publice per diuersas ciuitates & terras affirmare hactenus non erubuerunt, & quotidie

Q

pradi-

predicare non cessant, omnes illos, qui tenent aut asserunt eandem gloriosam & immaculatam Dei genetricem absq; originali peccati macula fuisse conceptam, mortaliter peccare, vel esse hæreticos eiusdẽ immaculatæ conceptionis officium celebrantes, audientesq; sermones illorum, qui eam sine huiusmodi macula conceptam esse affirmant, peccare grauitè; sed & præfatis prædicationibus non contenti confectos super his suis assertionibus libros in publicum ediderunt, ex quorum assertionibus, & prædicationibus non leuia scandala in mentibus fidelium exorta sunt, & maiora merito exoriri formidantur indies. Nos igitur huiusmodi temerarijs ausibus, ac peruersis assertionibus ac scâdalosis, quæ exinde in Dei ecclesia exoriri possunt, quantum nobis ex alto conceditur, obuiare volentes, motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblatæ petitionis instantiã, sed de nostra mera deliberatione & certa sciẽtia huiusmodi assertiones prædicatorum eorundem & aliorum quorumlibet, qui affirmare præsumerent, eos qui crederent aut tenerent eandem Dei genetricem ab originali peccati macula in sua conceptione præseruatam uisse, propterea alicuius hæresis labe pollutos fore, vel mortaliter peccare: aut huiusmodi officium conceptionis celebrantes, seu huiusmodi sermones audientes, alicuius peccati reatu incurrere, utpote falsas & erroneas, & a veritate penitus alienas, editosq; de super libris, prædictos id continentes, quo ad hoc, auctoritate Apostolica, tenore præsentium

repro-

reprobamus & damnamus: ac motu, scientia, & auctoritate prædictis statuimus & ordinamus, quod prædicatores verbi Dei, & quicumque alij, cuiuscunque status, gradus, aut ordinis ac conditionis fuerint, qui de cetero ausu temerario præsumpserint in eorum sermonibus ad populum, seu alias quomodolibet affirmare, huiusmodi sic per nos improbatas & damnatas assertiones veras esse, aut dictos libros pro veris legere; tenere vel habere, postquam de præsentibus scientiam habuerint; excommunicationis sententiam eo ipso incurrant, à qua ab alio quam à Rom. Pont. (nisi in mortis articulo) nequeat absolutionis beneficium obtineri, item motu, scientia, & auctoritate similibus, simili poenæ ac censure subijcientes eos, qui ausi fuerint asserere, contrariam opinionem tenentes, videlicet gloriosam Virginem Mariam cum originali peccato fuisse conceptam, hæresis crimen vel peccatum incurere mortale, cum nondum sit à Romana Ecclesie & Apostolica Sede decisum: non obstantibus Constitutionibus & Ordinationibus communiter vel diuisim à Sede Apostolica indultam existat, quod interdicti, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas, non facientes plenam ac expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Et ne de præmissis aliquando veniant ignorantiam allegare, volumus quod locorum Ordinarij requisiti, præsentibus litteras in Ecclesijs cõsistentibus in eorum ciuitatibus, & suarum diocesium locis insignibus, dum maior ibi multitudo populi ad diuina

conuenerit, sermonibus ad populum mandent & faciant publicari. Præterea quia difficile foret præsentibus litteras ad singula loca, in quibus expediens fuerit, deferre: etiam volumus, & dicta auctoritate decernimus, quod earundem litterarum transcripto, manu publici notarij confecto, & authentico aliquius prælati Ecclesiastici sigillo munito, ubiq; stetur, prout staretur eisdem originalibus litteris, si forent exhibitæ vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ reprobationis, damnationis, statuti, ordinationis, voluntatis & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli, Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Romæ apud S. Petrum. Anno incarnationis Dominicæ 1483. pridie nonas Septembr. Pontificatus nostri anno 13.

Concilium Lateranense sub Innocentio III. Can. 10.

Cum sæpe contingat, quod Episcopi, propter occupationes multiplices, vel inuالتudines corporales, aut hostiles incursiones, seu occasiones alias (ne dicamus defectum scientiæ, quod in eis est reprobandum omnino, nec de cetero tolerandum) per seipsum non sufficiunt ministrare populo verbum Dei, maxime per amplas dioceses & diffusas: generali constitutione sancimus, ut Episcopi viros idoneos ad sanctæ prædicationis officium salubriter exequendum assumant, potentes in opere & sermone,

ne. qui plebes sibi commissas vice ipsorum, cum per se idem nequiuerint, sollicitè visitantes, eas verbo ædificent, & exemplo, quibus ipsi cum indiguerint, necessario ministrent, ne pro necessariorum defectu compellatur desistere ab incepto. Vnde præcipimus tam in cathedralibus, quàm in alijs conuentualibus Ecclesijs, viros idoneos ordinari. quos Episcopi possint coadiutores & cooperatores habere, non solùm in prædicationis officio, verùm etiam in audiendis confessionibus, & pœnitentijs iniungendis, ac cæteris. quæ ad salutem pertinent animarum. Si quis autem hoc neglexerit adimplere; districtæ subiaceat ultioni.

Lib. 1. decretalium, tit. de electione & electi potestate.

CAPVT VII.

Cum in cunctis sacris ordinibus, & ecclesiasticis ministerijs sint ætatis maturitas. grauitas morum, & literarum scientia inquirenda, multò fortius in Episcopo hæc oportet inquire, qui ad aliorum curam positus, in se ipso debet ostendere. qualiter alios in domo Dei oporteat conuersari. Ea propter, ne quod de quibusdam pro necessitate temporis factum est, trahatur à posteris in exemplum; præsentis decreto statuimus, ut nullus in Episcopum eligatur, nisi qui iam trigessimum annum ætatis exegerit, & de legitimo matrimonio sit natus: qui etiam vita & scientia commendabilis demonstretur.

Lib. 3. Decret. De Clericis non residentibus.

CAPVT III.

Quia nonnulli modū auaritiæ non ponentes, dignitates diuersas Ecclesiasticas, & plures Ecclesias parochiales contra sacrorū canonum instituta nituntur accipere; vt cum vnū officium vix implere sufficiant, stipendia sibi vendicēt plurimorum: ne id de cetero fiat, districtiūs inhihemus. Cum igitur ecclesia vel ecclesiasticū ministeriū cōmitti debuerit, talis ad hoc persona quæraretur, quæ residere in loco, & curam eius per seipsam valeat exercere. Quod si aliter actum fuerit, & qui receperit, quod cōtra sacros canones accepit, amittat: & qui dedit, largiendi potestate priuetur.

Li. Sexto. De electione & electi potestate.

CAPVT XIIV.

Licet Canon à felicitis recordationis Alexandro Papa III. prædecessore nostro, editus, inter cetera statuerit, vt nullus regimē Ecclesiæ Parochialis suscipiat, nisi vigesimum quintum ætatis annū attigerit, ac scientia & moribus commendandus existat: quodque talis ad regimē assumptus huiusmodi, si monitus non fuerit, præterea canonibus tēpore in presbyterum ordinatus, à regiminis eiusdē amoueat officio, & alij cōferatur. Quia tamē in obseruatione canonis memorati se multi exhibent negligētes, nos periculofam illorum negligētiam volentes iuris executione suppleri, præsentī decreto statuimus, vt nullus ad re-

gimen

gimen parochialis ecclesie assumatur, nisi sit idoneus moribus, scientia, & aetate: Decernentes collationes de parochialibus ecclesijs ijs, qui non attigerint vigesimū quintam annum, de cetero faciendas, virib. omnino carere. Is etiam qui ad huiusmodi regimen assumetur vt gregis sibi crediti diligentius curam quaerere possit, in parochiali Ecclesia, cuius rector is extiterit, residere personaliter teneatur. Et intra annum à sibi commissi regiminis tempore numerandum se faciat ad sacerdotium promoueri. Quod si intra idem tempus promotus non fuerit, ecclesia sibi commissi (nulla etiam praemissa monitione) sit praesentis constitutionis auctoritate priuatus. Super residentia vero, vt praemittitur, facienda, possit ordinarius gratiam dispensationis ad tempus facere, prout causa rationabilis id exposcit.

Lib 3. Decretal. De praebendis & dignitatibus.

CAPVT XIX.

GRaue nimis est & absurdum quod quidam ecclesiarū praelati, cum possint viros idoneos ad Ecclesiastica beneficia promouere, assumere non verentur indignos, quibus nec morum honestas, nec litterarum scientia suffragatur, carnalitatis sequentes affectum, non iudicium rationis. Vnde quanta Ecclesijs damna proueniāt, nemo sanæ mentis ignorat. Volētes igitur huic morbo mederi, praecipimus, vt praetermissis indignis, idoneos assumāt, qui Deo & ecclesijs velint, & valeant gratum impendere

famulatus; fiatque de hoc in prouinciali Concilio diligens inquisitio annuatim: ita ut qui post primam & secundam correptionem fuerit repertus culpabilis, à beneficijs conferendis per ipsum Concilium suspendatur, instituta in eodem Concilio persona prouida & honesta, quæ suspensi suppleat defectum in beneficijs conferendis: Et hoc ipsum circa Capitula, quæ in his deliquerint, obseruetur. Metropolitanus uero delictum, superioris iudicio relinquatur: ex parte Concilij nunciandum. Ut autem hac salubris prouisio pleniorē cōsequatur effectum, huiusmodi suspensionis sententiā præter Romani Pōtificis auctoritatem, aut proprii patriarchæ, minimè relaxetur, ut in hoc quoque quatuor Patriarchales sedes specialiter honorentur.

Lib. 3. Decretal. De præbendis & dignitatibus. CAP. XXVIII.

Cap. Quia nonnulli supra Sess. huius c. 2.

DE multa prouidentia fuit in Lateranensi Concilio prohibitum, ut nullus diuersas dignitates Ecclesiasticas, uel plures Ecclesias parochiales reciperet, contra sacrorum Canonum instituta: alioquin recipiens sic acceptum amitteret, & largiendi potestate conferens priuaretur. Quia uero propter præsumptiones, & quorundam cupiditates, nullus hactenus, aut rarus, de prædicto statuto fructus prouenit: nos euidentius & expressius occurrere cupientes, præsentis decreto statuimus, ut quicumque receperit aliquot beneficium, curam habens animarum annexam, si prius tale beneficiū

habe-

habebat, eo sit ipso iure priuatus: & si forte illud retinere contenderit, etiam alio spoliatur. Is quoque, ad quem prioris spectat donatio, illud post receptionem ulterius liberè conferat, cui meritò vidèrit conferendum: & si ultra sex menses conferre distulerit, non solum ad alios secundum Lateranensis Concilij statutum eius collatio deuoluatur, verum etiam tantum de suis cogatur prouentibus in utilitatem Ecclesiae, cui est illud beneficium, assignare, quantum à tempore vacationis ipsius constiterit esse perceptum. Hoc idem in personatibus esse decernimus obseruandum: addentes, ut in eadem ecclesia nullus plures dignitates aut personatus habere praesumat, etiam si curam non habeant animarum Circa sublimes tamen & litteratas personas, quae maioribus beneficijs sunt honorandae, cum ratio postulauerit, per sedem Apostolicam poterit dispensari.

In Sexto, tit. 16 De Officio Ordinarij.

CAPVT III.

Ordinarij locorum subditos suos plures dignitates, vel Ecclesias, quibus animarum cura imminet, obtinètes, seu personarum aut dignitatum cum alio beneficio, cui cura similis est annexa, districtè compellant dispensationes, auctoritate quarum huiusmodi ecclesias, personatus, seu dignitates canonicè tenere se asserunt, intra tempus pro acti qualitate ipsorum Ordinariorum moderandum arbitrio exhibere. Quod si forte iusto impedimento cessante nullam dispensationem intra idem tempus contingerit,

*3. De aet.
de Concil.
præben. C.
nulla.*

gerit exhiberi, ecclesiæ beneficia, personatus seu dignitates, quæ sine dispensatione aliqua eo ipso illicitè detineri cõstabit, per eos ad quos eorum collatio pertinet, liberè personis idoneis cõferantur. Ceterùm si dispensatio exhibita sufficiens euidentè appareat, exhibēs nequaquam in beneficijs huiusmodi, quæ canonice obtinet, molesterur. Prouideat tamē Ordinarius, qualiter nec animarum cura in ijsdem ecclesijs, personatibus, seu dignitatibus negligatur: nec beneficia ipsa debitis obsequijs defraudentur. Si vero de dispensationis exhibitæ sufficientia dubitetur, super hoc erit ad Sedem Apostolicam recurrendū: cuius est æstimare, quem modū sui beneficij esse velit. In inferendis insuper personatibus, &c.

In Sexto, De priuilegijs.

Volentes libertatem (quæ nonnullis Apostolica Sedes priuilegio exemptionis indulget) sic integram obseruari, vt & illam alij non infringant, & ipsi eius limites non excedant, declaratione irrefragabili definitum, quod quantumcunque sic exempti gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti, siue contractus: aut rei, de qua contra ipsos agitur, ritè possunt coram locorum ordinarijs conueniri, & illi quo ad hoc suam in ipsos iurisdictionem (prout ius exigit) exercere.

Nunquid ergo carent omninò in his cõmodo libertatis? non vtique, quia nec coram Ordinarijs ipsis, dummodo sit in loco exempto commissum delictum, vel contra-

ctus initus, aut res religiosa, nec vbi domicili-
 um habent, si alibi delinquāt vel cōtra-
 hant, aut res ipsa consistat conuenire pot-
 sunt aliquatenus super istis: nec domicilio-
 rum prae-textu, locorum dioecesiani (si vbi de-
 liquerunt, vel contraxerunt, aut res ipsa
 consistit, illi conueniantur) remittendi
 eos illuc, vel ipsis vt illic respondeant, in-
 iungendi habeant aliquam potestatem, sal-
 uis nihilominus casibus alijs, in quibus eos
 Episcoporum iurisdictioni subesse Canoni-
 ca praecipunt instituta. Et id ipsum decerni-
 mus circa illos, quibus vt non nisi sub vno
 iudice teneantur de se conquerentibus re-
 spondere, Apostolico priuilegio est con-
 cessum. In eos autem, quibus ne interdici,
 suspendi, vel excommunicari a quoquam
 valeant, à Sede Apostol. est indultum (sicut
 sunt religiosi quam plures) in quorum pri-
 uilegijs continetur, ne quisquam Episcopus
 vel Archimonast. suorum monachos pro
 vlla causa, vel vlllo loco interdiceret, sus-
 pendere, vt excommunicare praesumat: ijde-
 m Ordinarij iurisdictionem suam quantum ad
 ista vbiicumque illi fuerint penitus exerce-
 re non possint: nisi forsan ipsi monachi ad
 monasterium suorum prioratus Ordinarijs
 iisdem subiectos fuerint destinati. Tunc e-
 nim etsi liberè possint ad eadem monasteria
 reuocari, actam illorum quam ipsorum
 Prioratum monachi reputentur (cum non
 sit inconueniens aliquem vtrouique locum
 habere monachicum) vnum alteri subesse
 monasterio, vel ab ipso noscitur depende-
 re, ratione tamen eorundem Prioratum

dicti ordinarij sua iurisdictione in ipsis et
iam quo ad premissa (quamdiu morantur in
illis) licite uti possunt.

*In Clementinis, lib. 3. tit. de religiosis
domibus.*

Quid contingit interdum, quod xeno-
dochorum, leprosariarum, eleemofy-
narium, seu hospitalium rectores, lo-
corum ipsorum cura postposita, bona, res, &
iura ipsorum interdum ab occupatorum &
usurpatorum manibus excutere negligunt:
quinimò ea collabi & deperdi, domos & æ-
dificia ruinis deformari permittunt: & non
attento quod loca ipsa ad hoc fundata & fi-
delium erogationibus dotata fuerunt, ut
pauperes infectique lepra reciperentur ini-
bi, & ex proventibus sustentarentur illorum,
id renunt, inhumaniter facere, proventus
eosdem iam usus suos damnabiliter conuer-
tentes: cum tamen ea quæ ad certum usum
largitione sunt destinata fidelium, ad illum
debeant, non ad alium (salua quidem Sedis
Apostol. auctoritate) conuerti: nos incuriam
& abusum huiusmodi detestantes, hoc sacro
Concilio approbante sancimus, ut ij, ad
quos id de iure vel statuto in ipsorum fun-
datione locorum appoito, aut ex consuetu-
dine præscripta legitime, vel priuilegio se-
dis Apost. pertinet loca ipsa siuecât in præ-
dictis omnibus salubriter reformare: ac oc-
cupata, deperdita, & alienata indebite, in
statum reduci debitum faciant, & ad ipsarum
miserabilium personarum receptionem & su-
stentationem debitam, iuxta facultates & pro-
uentus locorum ipsorum, rectores prædictos

com-

compellere non omittant: In quo si forte commiserint negligentiam vel defectum, Ordinarijs locorum iniungimus, vt etiam si pia loca prædicta exemptionis priuilegio munita consistant, per se ipsos vel alios impleant omnia præmissa & singula, & rectores eosdem vtique non exemptos, propria: exemptos vero & alios priuilegiatos Apostolica ad id auctoritate compellant. Contradictores cuiuscunque status aut conditionis existant, aut præbentes eisdem circa præmissa consilium, auxilium vel fauorem, per censuram ecclesiasticam, & alijs iuris remedijs compefcendo: nullum tamen per hoc exemptionibus seu priuilegijs ipsis quo ad alia præiudicium generando. Vt autem præmissa promptius obseruentur, nullus ex locis ipsis secularibus clericis in beneficium conferatur: etiam si de consuetudine (quam reprobamus penitus) hoc fuerit obseruatū; nisi in illorū fundatione secus fuerit constitutū seu per electionem sit de rectore locis huiusmodi prouidendum. Sed eorum gubernatio viris prouidis, idoneis, & boni testimonij committatur, qui sciāt, velint, & valeāt, loca ipsa, bona eorum, ac iura utiliter regere, & eorum prouentus & redditus in personarum vsu miserabilium fideliter dispensare, & quos in vsu alios bona prædicta conueterere præsumptio verisimilis nō existat: in quibus sub obtestatione diuini iudicij illorum, ad quos dictorum locorum commissio pertinet, conscientias oneramus: Illi etiam quibus dictorum locorum gubernatio seu administratio committetur, ad instar tuto-

rum & curatorum iuramentum præstare, ac de locorum ipsorum bonis inuentaria conficere, & Ordinarijs, seu alijs quibus subsunt loca huiusmodi, vel deputandis ab eis, annis singulis de administratione sua teneantur reddere rationem. Quod si secus à quoquam fuerit attentatum, collationem, prouisionem, seu ordinationem ipsam carere decernimus omni robore infirmitatis. Præmissa verò ad hospitalia militarium ordinū aut religiosorū etiam aliorum, extendi minimè volumus. Quorum tamē hospitalium rectoribus in sanctæ obedientiæ virtute mandamus, vt in illis secundum suorum Ordinum instituta, & antiquas obseruantias prouidere pauperibus & hospitalitatem debitam in illis tenere procurent: ad quod per superiores eorum acta districtione cogantur, statutis aut consuetudinibus quibuslibet non obstantibus in præmissis. Ceterum nostræ intentionis existit, quod si quæ hospitalia, altare vel altaria, & cimiterium ab antiquo habentia, & presbyteros celebrantes, & sacramenta ecclesiastica pauperibus ministrantes, seu si parochiales rectores consueuerint in illis exercere præmissa, antiqua consuetudo seruetur, quo ad exercenda & ministranda spiritualia supradicta.

Concilium Lateran. sub Innoc. 3. cap. 21.

De pæn. & remiss. c. Omnis.

Omnis vtriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis peruenerit, omnia sua solus peccata confiteatur fideliter,

liter, saltē semel in anno proprio sacerdoti,
& iniunctam sibi pœnitentiam studeat pro
viribus adimplere, suscipiens reuerenter ad
minus in Pascha Eucharistiæ sacramentum,
nisi forte de cōsilio proprii sacerdotis ob a-
liquam rationabilem causam ad tēpus ab e-
ius perceptione duxerit abstinendum: alio-
quin & viuens ab ingressu Ecclesiæ arcea-
tur, & mortuus Christiana careat sepultura.
Vnde hoc salutare statutum frequenter in
Ecclesijs publicetur, ne quispiam ignorantiæ
cæcitate vel amē excusationis assumat si quis
aut alieno sacerdoti voluerit iusta de causa
sua cōfiteri peccata, licentiā prius postulet,
& obtineat à proprio sacerdote, cum aliter
ille ipsum non possit soluere vel ligare.

*Lib. 3. Clemen. De vita & honestate
Clericorum.*

Quoniam qui abiectis vestibus proprio
congruētibus ordini, alias assumere,
& in publico portare rationabili cau-
sa cessante præsumit, professorū illius ordi-
nis prærogatiua se reddit indignū, præsen-
ti constitutione sancimus, quod quicumque
Cleric⁹ virgata vel partita veste publicè vte-
tur (nisi causa rationabilis subsit) si benefi-
ciatus extiterit per sex mēses à perceptione
fructuum, beneficiorum, quæ obtinet, sit eo
ipso suspensus, si verò beneficiatus non fue-
rit, in sacris tamen ordinibus citra sacerdo-
tium constitutus, per idem tempus redda-
tur eo ipso inhabilis ad ecclesiasticum be-
neficium obtinendum.

Idem quoque censemus de clericis alijs,
vestem

vestem talem, simul & tōsuram publicè deferētibus clericalem: Dignitatem verò, personatum, seu beneficium aliud obtinēs, cui cura immineat animarum: nec non ceteri in sacerdotio cōstituti, ac religiosi quilibet, quos oportet per decentiam habitus extrinseci morum intrinsecam honestatem ostendere, si (præterquam ex causa rationabili) publicè vestem ferant huiusmodi, aut insulam, seu pileum lineum publicè portent in capite: sint eo ipso beneficiati, videlicet à perceptione fructuū beneficiorum quæ obtinent, suspensi per annum. Ceteri verò sacerdotes & religiosi quilibet per idem tempus reddantur inhabiles ad quodcunq; beneficium ecclesiasticum obtinendum. Sed & tales ceteri quicumque clerici vtentes epitogio seu tabardo foderato vsque ad oram, & ita breui, quod vestis inferior notabiliter videatur; epitogium ipsum sæculares Clerici, & religiosi, administrationem habentes, teneantur intra mensem dare pauperibus. Ceteri verò religiosi administrationem nō habentes, intra idem tempus illud teneantur suis superioribus assignare in pios vsus aliquos conuertēdum. Alioquin beneficiati suspensionis, ceteri vero inhabilitatis penas prædictas per idem tempus se nouerint incurrisse.

Huic insuper adiicimus sanctioni, vt clerici, præsertim beneficiati, caligis scacatis, rubeis, aut viridibus publicè non vtantur.

Lib. 9. Decretal. de Ecclesijs edificandis.

CAPVT III.

AD audientiam nostram noueris peruenisse, quod villa quæ dicitur H. tantum perhibetur ab Ecclesia parochiali distare, ut tempore hyemali cum pluuia inundant, non possint parochiani sine magna difficultate ipsam adire: unde non valent congruo tempore ecclesiasticis interesse officijs. Quia igitur dicta Ecclesia ita dicitur re ditibus abundare, quod præter illius villæ prouentus minister illius conuenienter ualeat sustentationem habere, mandamus quatenus si res ita se habet, Ecclesiam tibi ædifices, & in ea sacerdotem, sublato appellationis obstaculo, ad præsentationem rectoris Ecclesiæ maioris cum Canonico fundatoris assensu instituas, ad sustentationem suam eiusdem villæ obuentio nis ecclesiasticas percipiendum, prouidens tamen ut competens in ea honor pro facultate loci matrici seruetur: quod quidem fieri posse uidetur, cum eiusdem villæ dominus viginti iarras terræ frugiferæ uelit ad usus sacerdotis conferre. Si uero persona matricis Ecclesiæ uirum idoneum præsentare distulerit, uel opus illud uoluerit impedire; tu nihilominus facias idem opus ad perfectionem deduci, & uirum bonum appellationis cessante diffugio instituire non omittas.

*Lib. 1. Clement. De etate & qualitate
& ordine præficiendorum.*

VT ij qui diuinis Cathedralibus vel Collegiatis, secularibus, vel regularibus Ecclesijs sunt mancipati officijs, vel mancipabuntur in posterum, ad suscipiendos sacros ordines propensius inducantur: Statuimus, vt nullus de cetero in huiusmodi Ecclesijs vocem in capitulo habeat (etiam si hoc sibi ab alijs liberè concedatur) nisi saltem in subdiaconatus ordine fuerit constitutus. Illi verò qui dignitates, personatus, officia, vel præbendas, quibus certi ordines sunt annexi, vel pacificè nunc obtinēt in eisdem Ecclesijs, vel obtinuerint in futurum, nisi (iusto impedimento cessante) ad huiusmodi ordines se promoueri fecerint intra annum, ex tunc donec ad eos promoti fuerint, nullo modo vocem in capitulo habeant earundem: ipsisque distributionū, quæ dantur ijs qui certis horis interunt, pars dimidia subtrahatur, non obstantibus quibuslibet cōsuetudinibus vel statutis. Penes alijs, quæ contra tales promoueri ad ordines recusantes statuuntur in iure, nihilominus in suo robore permanfuris.

In Sexto lib. 2. tit. De appellationibus.

Romana Ecclesia & infra. Cum suffraganeorum Remensis Ecclesiæ, suorumque officialium) qui generaliter de causis ad ipsorum forum pertinentibus, eorum vices supplendo cognoscunt) vnum & idem consistorium siue auditorium sit censendum: ab ipsis officialibus, non addictos suffraganeos (ne ab eisdem ad se ipsos imponi appellatio videatur) (sed de iure ad Re-

mēsem est curiam appellandum. Ab Archidiaconis verò, alijsq; inferioribus prælatiſ ſuffraganeis ſubiectis, eiſdem & eorum officialibus, ad ſuffraganeos ipſos debet, & nō ad eandē curiā (omiſſis dictis ſuffraganeis) appellari: niſi aliud Remenſis Eccleſiæ de cōſuetudine competat in hac parte. Cum autē ad præſatam curiam ab eorundem ſuffraganeorū, vel ſuorum officialium audientia fuerit appellatū, Remenſis Archiepiſ qui pro tempore fuerit) vel officialis ipſius, nullatenus in appellationis cauſa interpoſita ante definitiuam ſententiā citent partes, nec etiā alijs illam cōmitent appellationis eiſdē cauſa probabili ſeu legitima nō expreſſa.

Si verò vocatis partibus, vel nullatenus aut non intra decem dies poſt interlocutoriā, vel definitiuam ſententiā appellatum fuiſſe, ſeu aliquid aliud ſimile, ſicque non eſſe per appellationem ad eundem Archiepiſcopum vel eius officialē deuolutum negotium, proponatur iſdem (niſi prius ipſis conſiterit cauſam ipſam ad eos totaliter fuiſſe delatam) prohibere, ne in cauſa illa, vel ne ad executionem procedatur, ſententiæ non præſumant.

Quod ſi obijciantur in iuſta cauſa, ſeu minus legitima, ante ſententiā appellationem interpoſitam exitiſſe, & ex eo non eſſe appellationem huiusmodi admittendam, nequeunt prædicti Archiepiſcopus, vel eius officialis prohibere, ne procedatur in cauſa niſi prius appellatione recepta, velut emiſſa excuſa probabili cognoscere incipiant, de cauſa huiusmodi, an ſit vera. ſi autē poſt

ſen-

sententiam in casibus à iure prohibitis (vtpote à sententia super manifesto & notorio crimine, vel de quo quis in iure confessus extitit, promulgata) vel consimilibus appellatum fuisse dicatur: possunt, ne sententia executioni mandetur, (postquam cognoscere cœperint, vtrum sit recipienda, vel non appellatio ab eo interposita) inhibere. In alium quoq; qui circa rem, de qua inter appellantem & appellatum controversia vertitur, aliquid post eorum inhibitionem attentat: non valent occasione huiusmodi iurisdictionem aliquem vendicare. Cum verò is qui ad Remensem curiam super aliqua causa vocem appellationis emittit, nihilominus in alijs causis Ordinarij sui iurisdictioni subijciatur: Remensis Archiepiscopus vel officialis ipsius nequaquam iurisdictionem ipsam in alijs impediant, vt ab eiusdem ordinarij potestate totaliter eximant, taliter appellatorem. Debet autem ad eos ab Episcopis præfatæ prouinciæ super causis, in quibus temporalem iurisdictionem exercent, nisi fortè de consuetudine aut privilegio, siue iure alio speciali sit appellandum ad alium, appellari. Sententias quoq; interdicti vel suspensionis seu excommunicationis in appellantem ab eo, à quo appellatum proponitur, promulgatas, nullatenus nisi vocatis partibus, & de appellatione legitime cognito, reuocet, aut denunciet esse nullas. Cum autem ad Remensem Archiepiscopum ab audientia suffraganei sui super aliqua causa fuerit ante sententiam appellatum: idem Archiepiscopus (postquam de

appellatione cognita cōstiterat eam minus rationabilem extitisse) causam ad eundem suffraganeum remittere non postponat.

Bonifacius VIII. in sexto De Clericis coniugatis.

Clerici qui cum vnici s & virginibus cōtraxerunt, si tonsuram, & vestes deferant clericales, priuilegium retineāt Canonis ab Innocentio II. prædecessore nostro editi; in fauorem totius ordinis Clericalis. Et cum iuxta Parisiense Cōcilium, nullus Clericus distringi debeat, aut condemnari à iudice seculari, præsentem declaramus edicto, huiusmodi Clericos coniugatos pro commissis ab eis excessibus vel delictis trahi nō posse criminaliter aut ciuilitè ad iudiciū seculare: nec ab ipsis secularibus iudicibus eos debere personali ter vel etiam pecuniati ter (ne per vnā viam concedatur eisdem iudicibus, quod per aliam denegatur) vllatenus condemnari. In ceteris autem, vel nisi, vt præmittitur, tonsuram vel vestem deferant, Clericales etiam in præmissis eos gaudere nolumus priuilegio Clericali.

Gregorius X. in generali Concilio Lugdunensi in 9. Decretal. tit. De censibus & exactionibus.

CAPVT II.

Exigit peruersorum audacia, vt non solumus sola delictorum prohibitione contenti, sed etiam pœnam delinquentibus imponamus. Constitutionem itaque fe-

licis

17. q. 4.
Si quis
suadente.
In 6. de
foro cōp.
c. 2.

Ibid. c. 8.

licis recordationis Innocentij Papæ quartii prædecessoris nostri, editam super non recipiendis in pecunia procurationibus, ac super receptione munerum visitantibus, eorumq; familiaribus interdicta, quam multorum fertur temeritas præterire, volentes inuiolabiliter obseruari, etiam decernimus poenæ adiectione iuuandam: Statuentes, ut vniuersi & singuli, qui ob procurationem sibi ratione visitationis debitam exigere pecuniam, vel etiam à volente recipere, vel alias constitutionem ipsam recipiēdo munerā, sine visitationis officio non impenso procurationem in victualibus, aut aliquid aliud procurationis occasione, violare præsumpserint, duplum eius quod præceperint, Ecclesie, à qua id receptum fuerit, intra mensem reddere teneantur. Alioquin ex tunc Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, duplum ipsum vltra prædictum tēpus restituere differentes, ingressum sibi in ecclesia sentiāt interdictum. Inferiores vero ab officio & beneficio nouerint se suspensos; quousque de duplo huiusmodi grauatis ecclesie plenariam satisfactionem impendant, nulla eis in hoc dantium remissione de liberalitate seu gratia valitura.

Concilium Lateran. sub Innoc. III. cap. 8. & lib. 5. Decretalium. De accusationibus & inquisitionibus.

* *Quando.* **Q**ualiter & quando * quomodo debeat
relatus procedere ad inquirendum, &
puniendum subditorum excessus, ex
auctoritatibus noui & veteris Testamenti
colli-

colligitur euidenter; ex quibus postea processerunt Canonicae sanctiones, sicut olim aperte distinximus, & nunc sacri approbatione Concilij confirmamus. Legitur enim in Euangelio, quod villicus ille qui diffamatus erat apud dominum suum, quasi dissipasset bona ipsius, audiuit ab illo: *Quid hoc audio de te? redde rationem villicationis tuae, iam enim non poteris villicare.* Et in Genesis si Dominus ait: *Descendam & videbo, utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerunt.* Ex quibus auctoritatibus manifeste comprobatur, quod non solum cum subditus, verumetiam cum praelatus excedit, si per clamorem & famam ad aures superioris peruenierit, non quidem a maleuolis & maledicis, sed a prouidis & honestis, nec semel tantum sed saepe (quod clamor innuit, & diffamatio manifestat) debet coram Ecclesiae senioribus veritatem diligentius perscrutari, ut si rei proposita qualitas, Canonica distinctio culpam feriat delinquentis, non tanquam sit auctor & iudex, sed quasi deferente fama, vel denunciante clamore, officij sui debitum exequatur. Licet autem hoc sit obseruandum in subditis, diligentius tamen obseruandum est in praelatis, qui quasi signum sunt positi ad sagittam. Et quia non possunt omnibus complacere, cum ex officio teneantur non solum arguere, sed etiam increpare: quin etiam interdum suspendere, non nunquam vero ligare, frequenter odium multorum incurrunt, & insidias patiuntur: ideo sancti Patres prouide statuerunt, ut accusatio pralatorum non facile admittatur,

*Luc. 16.**Gen. 18.**Thren. 3.*

ne con.

ne concussis columnis corruat ædificium, nisi diligens adhibeatur cautela, per quam non solum falsa, sed etiam malignæ criminatiōni ianua præcludatur. Verum ita voluerunt p̄uiderere prælati, ne criminarentur iniuste, vt tamen cauerent, ne delinquerent insolenter, contra morbum vtrumque inuenientes congruam medicinam, videlicet vt criminalis accusatiō, quæ ad diminutionem capitis (id est, degradationem) intenditur, nisi legitima p̄cedat inscriptio, nullatenus admittatur. Sed cum super excessibus suis quisquam fuerit infamatus, ita vt iam clamor ascendat, qui diutius sine scandalo dissimulari non possit, vel sine periculo tolerari, absque dubitationis scrupulo, ad inquirendum & puniendum eius excessus, non ex odij fomite, sed charitatis procedatur affectu, quatenus si fuerit grauis excessus, etsi non degradetur ab ordine, ab administratione tamen amoueat omnino: quod est secundum Euāgelicam sententiam à villicatione villicum amoueri, qui non potest villicationis suæ dignam reddere rationem. Debet igitur esse præsens is contra quem facienda est inquisitiō, nisi se per cōtinuam absentauerit: & exponenda sunt ei illa capitula de quibus fuerit inquirendū, vt facultatem habeat defendendi seipsum. Et non solum dicta, sed etiam nomina ipsa testium sunt ei, vt quid, & à quo sit dictū appareat, publicanda: nec non exceptiones & replicationes legitimæ admittendæ, ne per suppressionem omnium infamandi, per exceptionem verò exclusionem deponendi

falsum

falsum
itaque
tius
nab
ctas
tace
per a
& in
nibu
per l
venia
ceder
nem
clam
adhib
dicij,
tamen
non
quæ, c
à suis
ri.

Lib. 3.

Cum
dic
nul
in perso
suspens
interdic
quidam
parochi
priuileg
iurisdic

falsum audacia præbeatur. Ad corrigendo^s
itaque subditorum excessus, tantò diligen-
tius debet Prælatus assurgere, quantò dam-
nabilius eorum offensas desereret incorre-
ctas: contra quos, vt de notorijs excessibus
taceatur, & si tribus modis posset procedi,
per accusationem videlicet, denunciationē
& inquisitionem eorum, vt tamen in om-
nibus diligens adhibeatur cautela, ne forte
per leue compēdium ad graue dispendium
veniamur: sicut accusationem legitima præ-
cedere debet inscriptio, sic & denunciatio-
nem charitatiua admonitio, & inquisitionē
clamosa insinuatio præuenire; illo semper
adhibito moderamine, vt iuxta formam iu-
dicij, sententiæ quoque forma dictetur. Hūc
tamen ordinem circa regulares personas
non credimus vsquequaque seruandum,
quæ, cū causa requirit, facilius & libertius
à suis possunt administrationibus amoue-
ri.

*Lib. 3. Decretal De priuilegijs & excess priui-
leg. cap. 16. Innoc. III. Episcopo
Lingonensi*

Cum capella Ducis Burgundiæ gaudere
dicatur huiusmodi priuilegio, quod
nullus Archiepiscopus vel Episcopus
in personas Canonorum eiusdem capellæ
suspensionis vel excommunicationis, aut
interdicti, sententias audeat promulgare:
quidam capellæ supradictæ Canonici, qui
parochiales Ecclesias à te tenent, occasione
priuilegij prælibati in his etiam quarum
iurisdictio ad te pertinet, ita se dicūt exem-

R

ptos

ptos, vt quantumcunq; grauitur interdum
excedant, tuae correctioni reculant & sen-
tentiae subiaccere. Quocirca mandamus, qua-
tenus in quantum exempti sunt eiusdem
ratione capellae Apostolicis priuilegijs de-
feras reuerenter, sed in quantum ratione
parochialium Ecclesiarum, vel alias, iuris-
dictione tua respicere dignoscuntur, offi-
cij tui debitum in eodem libere prosequaris.

In Sexto, tit. De consuetudinibus.

Consuetudinem, quam in vestra Ecclesia
seruatam asseritis tanto tempore, quod
in contrarium memoria non existit, re-
delicet quod ipsius Ecclesiae Canonici duc-
personatus, aut duas dignitates, vel prepo-
turas, seu administrationes, aut duo officia,
vel eorum alterum cum reliquo, in firmo
& prebendam, possint in ea licite absque dis-
pensatione Sedis Apostolicae obtinere: con-
ruptelam (cum sacris sit inimica canonibus
& de ambitionis radice processerit) merito
reputantes: eam auctoritate Apostolica re-
probamus: vosque ad ipsius obseruantiam
etiam si iuramento firmata extiterit (cum
iuramentum iniquitatis vinculum non ex-
istat) decernimus non teneri.

statuentes, vt (cum vnum officium vix dis-
pensatione valeat aliquis adimplere) nulli liceat
de cetero esse vnicum personatum, vel digni-
tatem aut preposituram, siue administrationem,
nomine censeantur, cum prebenda in firmo
absque dispensatione dictae Sedis in eadem
Ecclesia obtinere, vel iam obtenta tenere.

Quod si à quoquam secus præsumptum fuerit, irritum sit omnino.

In sexto titulo de Statu regularium.

Periculoso & detestabili quarundam monialium statui (quæ honestatis laxatis habentis, & monachali modestia, sexusque verecundia, impudenter abiectis, extranea monasteria nonnunquam per habitacula secularium personarum discurrunt, & frequenter intra eadem monasteria personas suspectas admittunt, in illius, cui suam integritatem voluntate spontanea deuenerunt, grauem offensam religionis opprobrium, & scandalum plurimorum) prouidere salubriter cupientes, presentis constitutione perpetuo irrefragabiliter valitura, resã cãm, vniuersas & singulas moniales presentes atque futuras, cuiuscumque religionis sint vel ordinis, in quibuslibet mundi partibus existentes, sub perpetua in suis monasteriis debere de cetero permanere clausura: ita quod nulli earum religionem tacite vel expressè professã, sit vel esse valeat quacumque ratione vel causa (nisi forte tanto & tali morbo euidenter earum aliquam laborare constaret, quod non posset cum alijs absque graui periculo seu scandalo commorari) monasteria ipsa deinceps egrediendi facultas: nulli quæ aliquatenus inhonestæ personæ, nec etiam honestæ (nisi rationabilis & manifesta causa existat, ac de illius, ad quæ pertinuerit, speciali licentia) ingressus vel accessus pateat ad easdem: vt sic à publicis & mundanis conspectibus separate omnino seruire Deo

valeant liberiùs, & (lasciendi oportunitate sublata) eidem corda sua & corpora in omni sanctimonia diligentius custodire. Sanè vt hoc salutare statutum commodius valeat obseruari, districtius inhibemus, ne in monasterijs ordinum non mendicantiã aliquã recipiantur de cetero in sorores, nisi quot poterunt de ipsorum monasteriorum bonis siue prouentibus absque penuria sustentari: si secus actum fuerit, irritum decernentes.

Verùm quando Abbatisa vel Priorissa cuiusuis monasterij, pro feudo quod monasterium ipsum tenet, ab aliquo principe seu domino temporali, sibi debet homagium, vel fidelitatis sacramentum præstare (nisi quod per procuratorem illud præstet, possit efficere apud eum) de monasterio cum honesta & decenti societate exire poterit eo casu licenter, homagio facto quamprimum commodè poterit, seu fidelitatis præstito sacramento, ad ipsum monasterium e vestigio reuersura: sic quod in fraudem residentia sine mora claustralis nihil fiat omnino.

Porro ne moniales causam seu occasionem habeant euagandi, principes sæculares ac alios domines temporales rogamus, requirimus, & obsecramus per viscera misericordia Iesu Christi, eisdem in remissionem peccaminum nihilominus suadentes, quod Abbatissas ipsas, & priorissas, ac moniales quascunque monasteriorum suorum curam, administrationem, negotiaue gerentes, quibuscunque nominibus censeantur, per procuratores in suis tribunalib. seu cu-

rijs litigare permittant: ne pro constituen-
dis procuratoribus (qui adornati in aliqui-
bus partibus nuncupantur) seu alijs huius-
modi easdem oporteat euagari. Si qui verò
contra præsumperint, exhortationi huius-
modi rationabili atque sanctæ obtempera-
re nolentibus, cum sit iuri contrarium, quòd
mulieres (præsertim religiose) per se ipsas li-
tigare cogantur, & à via deuiet honestatis,
& periculū animarum inducat, ad hoc per
suos ordinarios ecclesiasticos cēsura eccle-
siastica compellantur. Episcopis autem &
alijs prælatis superioribus & inferioribus
quibuscumq; iniungimus, quòd & ipsi cau-
sas seu negotia, quæ præfata moniales habe-
bunt agere coram ipsis, aut in curijs eorun-
dem, siue sint homagia, fidelitatis sacramē-
ta, lites, vel quidquid aliud, ipsa pro procu-
ratores earum fieri faciant & tractandi.

Et quoniam parum esset condere iura,
nisi essent qui ea executioni debite deman-
darent, Patriarchis, Primatibus, Archiepis-
copis, & Episcopis vniuersis districte in vir-
tute sanctæ obedientiæ, sub obtestatione di-
uini iudicij, & interminatione maledictio-
nis æternæ præcipiendo mandamus, quate-
nus eorum quilibet in ciuitate ac diocesi
propria, in monasterijs monialium sibi or-
dinario iure subiectis, sua; in ijs verò quæ ad
Romanam immediatè spectant Ecclesiam,
Sedis Apostolicæ auctoritate; Abbates verò
alij tam exempti, quàm non exempti præla-
ti ecclesiarum, monasteriorum & ordi-
num quorumcunque in monasterijs huius-
modi sibi subiectis de clausura conueniēti,

vbi non est ipsorum monasteriorum expensis & fidelium elemosynis, quas ad hoc procurent diligentius facienda, & de ipsis monialibus includendis, quamprimum commode poterunt providere procurent: si diuinae nostrae indignationis voluerint acrimoniam evitare: contradictores atque rebelles, per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo: invocata ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachii secularis. Per hoc autem in monasterijs exemptis Ordinarij locorum, quo ad alia, nullam sibi credant iurisdictionem vel potestatem aliquatenus attributam.

Innocentius III. in Concilio Lateranensi cap.

12. & lib. 3. Decretal de stat.

monachorum.

In singulis regnis siue prouincijs fiat de triennio in triennium, saluo iure diocesano Pontificum, commune capitulum Abbatum atque Priorum, Abbates proprios non habentium, qui non conuenerunt tale capitulum celebrare, ad quod uniuersi conueniant praepeditionem canonicam non habentes, apud unam de monasterijs ad hoc aptum: hoc adhibito moderamine, ut nullus eorum plus quam sex euectiones, & octo personas adducat. Aduocent autem charitatiue in huius nouitatis primordijs duos Cisterciensis ordinis Abbates vicinos, ad praestandum sibi consilium & auxilium opportunum, cum sint in huiusmodi capitulis celebrandis ex longa consuetudine plenius informati. Qui absque contradictione duos sibi de ipsis associant quos viderint expedire. Ac

ipsi

ipsi quatuor praesint capitulo vniuerso, ita
 quod ex hoc nullus eorum auctoritatem prela-
 tionis assumat: Vnde, cum expedierit, pro-
 uida possint deliberatione mutari. Huius-
 modi vero capitulum aliquod certis diebus
 continuè iuxta morem Cisterciensis, ordi-
 nis celebretur, in quo diligēs habeatur tra-
 ctatus de reformatione ordinis, & obseruan-
 tia regulari: & quod statutum fuerit, illis
 quatuor approbantibus, ab omnibus inuiol-
 abilitè obseruetur, omni excusatione &
 cōtradictione ac appellatione remotis. pro-
 uiso nihilominus, vbi sequenti termino de-
 beat capitulū celebrari: & qui conuenerint,
 vitam ducant cōmunem, & faciant propor-
 tionabiliter simul oēs communes expensas:
 ita quod si nō omnes potuerint in eisdem,
 saltem plures simul in diuersis domibus cō-
 morentur. Ordinētur etiam in eodem capi-
 tulo religiosæ ac circumspectæ personæ, quæ
 singulas Abbantias eiusdem regni siue pro-
 uinciarum non solum Monachorum, sed etiam
 monialium, secundum formam sibi praesi-
 xam, vice nostra studeant visitare, corrigentes
 & reformantes, quæ correctionis & refor-
 mationis officio viderint indigere: ita quod
 si rectorē loci cognouerint, ab administra-
 tione penitus amouēdum, denuncient Epi-
 scopo proprio, vt illum amouere procuret:
 quod si non fecerit, ipsi visitatores hoc refe-
 rant ad Apostolicæ Sedis examē. Hoc ipsum
 regulares Canonicos secundum ordinē suū
 volumus & precipimus obseruare. Si vero in
 hac nouitate quicquam difficultatis emer-
 serit, quod per prædictas personas ne-

queat expediri, ad Apostolicæ Sedis iudiciū absque scandalo referatur, ceteris irrefragabiliter obseruatis, quæ concordifuerint deliberatione prouisa.

Porro diocesani Episcopi monasteria sibi subiecta ita studeant reformare, vt cum ad ea prædicti visitatores accesserint, plus in illis inueniant, quod commendatione, quæ quod correctione sit dignum, attentissime præcauentes, ne per eos dicta monasteria indebitis oneribus aggrauentur. Quia sic volumus superiorum iura seruari, vt inferiorum nolimus iniurias sustinere: Ad hoc districte præcipimus tam diocesanis Episcopis, quæ personis, quæ præerunt capitulis celebrandis, vt per censuram ecclesiasticam, appellatione remota compeſcant aduocatos, patronos, vicedominos, rectores, & consules, magnates & milites, seu quoslibet alios, ne monasteria præsumant offendere in personis ac rebus. Et si forsitan offenderint, cor ad satisfactionem compellere non omitant, vt liberius & quietius omnipotenti Deo valeant famulari.

In Sexto tit. De rescriptis.

STatutum quod circa iudices à Sede Apostolica deputandos nuper edidimus, cum quedam contenta in eo, quæ pro communi vtilitate credebantur inducta (sicut experientia docuit) tendere dignoscantur ad noxam, sanctione præſenti, quàm irrefragabiliter obseruari mandamus, suadente vtilitate in melius duximus reformandum. Sancimus igitur, vt nullis nisi dignitate prædi-

ris, aut personatum obtinentibus, seu Eccle-
 liarum Cathedralium canonicis, causę au-
 ctoritate litterarum Sedis Apostolicę, vel
 legatorum eius de cetero committantur;
 nec audiantur alibi quam in ciuitatibus vel
 locis insignibus, vbi possit commode copia
 peritorum haberi.

**CATALOGVS LE-
 GATORVM PATRVM,
 ORATORVM, ET THEOLO-
 gorum, qui ad sacrosanctam œcumeni-
 cam Tridentinam Synodum conuene-
 runt à principio vsque in finem, qui fuit
 die IV. Decemb. M. D. LXIII.
 sub Pio I.V. Pontifice Ma-
 ximo.**

*Quorum nomina, Cognomina, Patrię,
 & dignitates infra continentur.*

Hercules Gonzago S. R. E. Presb. Card. ti-
 tuli sanctę Marię nouę; Mantuanus: obiit
 Tridenti, die secunda Martij, 1563. & sepul-
 tus est Mantuę.

Hieronymus Seripandas S. R. E. Presbyt.
 Card. tituli sanctę Susannę, Neapolitanus;
 obiit Tridenti die 17. Martij 1563. & ibi se-
 pultus in Ecclesia S. Marci ordinis Fratrum
 Eremitarum S. Augustini quorum olim fue-
 rat Generalis.

Ioannes Moronus S. R. E. Card. Episco-